

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalouden koulutusohjelma

Taloushallinto

2013

Mikko Laaksonen

UUDEN PERINTÄLAIN VAIKUTUKSET PERINTÄALAN YRITYKSIIN

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Mikko Laaksonen

UUDEN PERINTÄLAIN VAIKUTUKSET PERINTÄALAN YRITYKSIIN

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia 16.3.2013 voimaan tulleen uuden perintälain vaikutuksia perintäalan yrityksiin. Tutkimus keskittyy uuden lain keskeisiin muutoksiin ja niiden vaikutuksiin perintäyritysten liikevaihtoon, kannattavuuteen ja toimintaan.

Tutkimusmenetelmänä käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Tutkimuksen omien pohdintojen vahvistamiseksi suoritettiin kaksi haastattelua perintäalan yrityksissä. Tarkoituksena oli tehdä kolme haastattelua, mutta kolmas haastateltavista kieltäytyi antamasta tietoja liikesalaisuuksiin vedoten.

Tutkimuksen teoriaosa käsittelee perintälain uudistuksia ja perintäprosessin eri vaiheita. Tarkoituksena on antaa lukijalle tietoa lakimuutosten lisäksi perintäprosessista sekä eri saatavatyypeistä ja -lajeista. Tarkastelu tapahtuu ammattimaisen perintäyrityksen näkökulmasta. Lähdemateriaalina teoriaosuudessa on käytetty lakitekstejä, kirjallisuutta ja internetjulkaisuja aiheesta.

Haastatteluista kävi ilmi, että uuden perintälain muutokset näkyvät voimakkaimmin kuluttajien vapaaehtoisen perinnän perittävien enimmäiskulurajojen alentamisessa ja maksuvaatimuksien ja maksusuunnitelmien euromäärien rajoittamisessa. Uuden lain vaikutusten arviointia perintäyritysten liikevaihtoon, kannattavuuteen ja toimintaan vaikeutti se, etteivät lakimuutosten vaikutukset näkyneet vielä täysimääräisesti yritysten tuloksessa. Tutkimushetkellä uusi laki oli ollut voimassa vasta puoli vuotta. Vaikutusten arvioinnin vaikeutta lisäsi myös vuoden 2012 syksyllä tullut lakimuutos oikeudellisesta perinnästä muodostuvien kulurajojen alentamisesta.

ASIASANAT:

Perintä, perintälaki, perintäprosessi, uuden perintälain vaikutukset, saatavat

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business Administration | Financial management

2013 | 48+1

Hanna Kärkkäinen

Mikko Laaksonen

THE EFFECTS OF THE NEW DEBT COLLECTION LAW ON COLLECTION AGENCIES

The aim of the present bachelor's thesis is to research the effects of the new debt collection law which became effective on 16 March 2013. The research focus is on the most important reforms of the new law and on their effects on the revenue, profitability and operations of collection agencies.

The present research applies qualitative research methods. In addition, more detailed information was gathered by conducting two interviews in collection agencies. The intention was to carry out three interviews, but the third interviewee declined due to trade secrets.

The theory part of the thesis discusses the reforms of the new debt collection law and explains the steps of a collection process. In addition to this, information about different types of receivables is given to the reader. The research is done from the point of view of a professional collection agency. The data for the theory part were gathered from law texts, literature and internet articles.

The results of the interviews indicate that the changes in the new collection law manifest themselves mainly in the decreased costs of voluntary consumer collection, in the number of demands for payment and payment plans. Estimating the effects on the collection agencies was more difficult because they do not yet appear fully in the companies' revenues, profitability and operations. The two main reasons which made the forecasting of the effects difficult were that the new law had been effective only six months during the time of the research and that the new law to decrease the legal collection costs became effective in September 2012.

KEYWORDS:

Collection, collection law, collection process, the effects of the collection law, debts

SISÄLTÖ

SANASTO	6
1 JOHDANTO	7
2 YLEISTÄ PERINNÄSTÄ	9
2.1 Hyvä perintätapa	9
2.2 Uuden perintälain keskeiset säännökset	10
3 SAATAVALAJIT JA -TYYPIT	13
3.1 Saatavalajit	13
3.2 Saatavatyypit	13
3.3 Yksityisoikeudelliset saatavat	14
3.4 Julkisoikeudelliset saatavat	14
3.5 Saatavien vanhentuminen	15
4 SAATAVIEN PERINTÄKEINOT	18
4.1 Perintäprosessi	18
4.2 Vapaaehtoinen perintä	19
4.3 Oikeudellinen perintä	20
4.4 Tratta	20
4.5 Yrityssaneeraus ja konkurssi	21
4.6 Ulosotto	23
4.7 Velkajärjestely	26
4.8 Jälkiperintä	27
5 PERINTÄKULUT	29
5.1 Muistutuskulut ja huomautusaika	29
5.2 Maksusuunnitelma	30
5.3 Velallisen kokonaiskuluvastuu	31
5.4 Viivästyskorko ja EU:n uudistettu maksuviivästysdirektiivi	33
5.5 Oikeudellisen perinnän kulut	34
6 HAASTATTELUT	36
7 POHDINTA	40

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset

KUVIOT

Kuvio 1. Perintäprosessi (Rikalainen & Uitto 2008, 185.)	18
Kuvio 2. Ulosottomenettelyn pääpiirteiden kulku. (Koulu & Lindfors 2010, 189.)	24
Kuvio 3. Muistutuskulujen vaatimisajankohdat. (Rikalainen & Uitto 2008, 212; Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2013.)	29

TAULUKOT

Taulukko 1. Maksuvaatimusten kuluvaatimukset 16.3.2013 alkaen.	30
Taulukko 2. Maksusuunnitelmien laatimisen enimmäiskulut 16.3.2013 alkaen.	31
Taulukko 3. Kokonaiskuluvastuu kuluttajasaatavien perinnässä vanhan perintälain mukaan.	32
Taulukko 4. Kokonaiskuluvastuu kuluttajasaatavien perinnässä uuden perintälain mukaan.	32
Taulukko 5. Riidattomasta oikeudellisesta perinnästä aiheutuvat kulut vanhan lain mukaan.	34
Taulukko 6. Riidattomasta oikeudellisesta perinnästä aiheutuvat kulut uuden lain mukaan.	35
Taulukko 7. Velallisen kokonaiskuluvastuiden muutokset.	40
Taulukko 8. Maksuhäiriöisten henkilöiden määrä 2008 - 30.6.2013.	43
Taulukko 9. Maksuhäiriöisten yritysten määrä 2008 - 30.6.2013.	44

SANASTO

Alioikeus	Alin oikeusaste, käräjäoikeus.
Maksuvaatimus	Ammattimaisen perijän velalliselle lähetetty perintäkirje.
Markkinaoikeus	Erityistuomioistuin, joka käsittelee hankinta-asioita, kilpailu- ja valvonta asioita sekä myös teollis- ja tekijänoikeudellisia asioita.
Muistutuskirje	Velkojan itse, velkojan puolesta tai velkojan lukuun lähetetty paperinen maksumuistutuskirje.
Passiivisaatava	Saatava, jota ei ole saatu perittyä kokonaan ulosotolla velallisen maksukyvyttömyyden vuoksi. Osa- tai kokosuoritus passiivisaatavan suorittamiseksi voidaan periä esimerkiksi velallisen veronpalautuksista.
Perustevalitus	Liittyy julkisiin maksuihin ja veroihin ja se voidaan määritellä yleiseksi vero-oikeudelliseksi muutoksenhakekeinoiksi. Se on oikeussuoja, joissa julkisen saatavan perusteena ei ole tuomioistuin, kuten suoraan ulosottokelpoisissa saatavissa.
Summaarinen haastehakemus	Riidaton velkomis- ja häätöhakemus oikeudellisessa perinnässä.
Toimeksiantaja	Velkoja, joka antaa perintätoimeksiannon jonkun muun hoidettavaksi.
Toimeksisaaja	Taho, joka hoitaa velkojan puolesta perinnän asioita. Yleensä perintätoimisto, joka hoitaa perintää ammattimaisesti.
Tratta	Perintälakiin perustuva julkisuusuhkainen maksukehoitus yrityssaatavien perimiseksi.
Vanhentunut saatava	Erääntynyt saatava, jonka eräpäivästä on kulunut kolme tai viisi vuotta ja sen vanhenemis aikaa ei ole katkaistu. Vanhentumis aika riippuu saatavan tyypistä.

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössä keskitytään uuden perintälain tuomiin muutoksiin ja niiden vaikutuksiin perintäalan yrityksissä. Muutoksia ja vaikutuksia tarkastellaan yritysten kannattavuuden, liikevaihdon ja toiminnan kannalta. Opinnäytetyössä keskitytään nimenomaan ammattimaisen perinnän harjoittajiin. Ammattimaisuudella tarkoitetaan, että toiminta on jatkuvaa ja sen tarkoituksena on tuottaa taloudellista hyötyä yritykselle (Pönkä & Willman 2005, 51).

Opinnäytetyön tutkimuskohteena on saatavien perintä ja siinä kartoitetaan uutta perintälakia ja sen tuomia muutoksia. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Kvalitatiivinen tutkimus tarkastelee tutkittavaa kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään löytämään ja paljastamaan tosiasioita enemmän kuin todentamaan jo olemassa olevia väitteitä. (Hirsjärvi ym. 2009, 161.)

Kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmä valittiin, koska pyrkimyksenä on antaa mahdollisimman laaja kuva siitä, miten perintälaki vaikuttaa perintäalan yrityksiin. Tarkoituksena on myös antaa tietoa perintäprosessista, perintälaista ja siihen tuoduista uudistuksista, jotka astuivat voimaan 16.3.2013. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa teoria on välttämätöntä, ja tutkimuksen teoria pohjautuu lakiteksteihin, internetlähteisiin ja perintäalan kirjallisuuteen ja julkaisuihin. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 18.)

Tutkimusongelmana on kysymys siitä, miten uusi perintälaki vaikuttaa perintäalan yrityksiin. Haasteelliseksi tutkimusongelman ratkaisun tekee se, että uuden lain tuomat muutokset eivät todennäköisesti vielä näy täysin perintäalan yrityksissä, ja eikä etukäteen voi tietää, kuinka tarkkaa tietoa haastateltavat antavat lain vaikutuksista yrityksen liikevaihtoon, kannattavuuteen ja toimintaan.

Tutkimuksen painopiste on nimenomaan perintälain keskeisimmissä uudistuksissa ja niiden vaikutuksissa perintäalan yrityksiin. Tutkimuksessa ei ole tarkoitus syventyä velkajärjestelyyn, konkurssiin tai ulosottoon, koska näitä

säätelevät omat lait. Nämä asiat käsitellään kuitenkin tutkielman teoriaosassa, koska ne ovat tärkeä osa perintää. Tutkimusaiheen valintaan vaikutti opinnäytetyön tekijän oma työskentely perintäalan yrityksessä laskutuspalvelussa ja taloushallinnon osastolla.

2 YLEISTÄ PERINNÄSTÄ

2.1 Hyvä perintätapa

Uudella perintälailla haluttiin varmistaa ja tehostaa hyvän perintätavan noudattamista. Saatavan perinnässä ei saa käyttää hyvän tavan vastaista tai muuten velallisen kannalta sopimatonta menettelyä. (Bräysy 2013, 20-21.)

Hyvästä perintätavasta säädetään saatavien perintälain 4 §:ssä. Lisäksi kuluttajan kannalta sopimattomasta tai hyvän tavan vastaisesta menettelystä säädetään kuluttajansuojalain (38/1978) 2. luvussa. Luotonantajan velvollisuuksista kuluttajaa kohtaan maksuviivästystilanteissa säädetään sen sijaan kuluttajansuojalain 7. luvun 13 §:ssä. (Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513.)

Hyvän perintätavan vastaista olisi:

- antaa vääriä ja harhaanjohtavia tietoja velalliselle maksun laiminlyönnin seurauksista
- aiheuttaa velalliselle kohtuuttomia tai aiheettomia kuluja tai aiheuttaa tarpeetonta haittaa
- vaarantaa velallisen yksityisyyden suoja
- periä vanhentunutta tai muusta syystä lakkautettua saatavaa. (Bräysy 2013, 20-21.)

Kohtuutonta haittaa velalliselle voi syntyä esimerkiksi puhelinperinnästä viikonloppuisin, iltaisin ja juhlapyhinä. Yksityisyyden suojalla tarkoitetaan, että perintätoiminnassa tulee välttää tiedon päätymistä sivullisten tietoon. Maksuhäiriöistä ilmoittaminen työnantajalle tai lähipiiriin tietoon on myös hyvän tavan vastaista. Velallisen perinnän tulee olla tehokasta eikä perintää saa aiheettomasti pitkittää. Vanhentunutta tai lakkautettua saatavaa ei saa periä eikä velan perintää tule aloittaa vasta vuosia velan erääntymisen jälkeen. (Bräysy 2013, 20-21.)

2.2 Uuden perintälain keskeiset säännökset

Perintälain muutokset astuivat voimaan 16.3.2013. Keskeisimpiä muutoksia laissa ovat:

- perittävien perintäkulurajojen muutokset
- velallisen oikeus kiistää maksuvelvollisuutensa tai pyytää saatavan perinnän keskeyttämistä ja siirtää saatava oikeudelliseen perintään
- perinnässä kertyvien varojen kohdentaminen saatavien eri osille
- velkojan vahingonkorvausvelvollisuus
- EU:n uudistettu maksuviivästysdirektiivi. (Bräysy 2013, 21-25.)

Uudet muutokset astuivat voimaan 16.3.2013. Suoritusten kohdistamissäännös sai yhdeksän kuukauden siirtymäajan 16.12.2013 asti, jotta yritykset ehtivät tekemään muutokset omiin järjestelmiinsä. (Bräysy 2013, 21-23.)

Laki mahdollistaa perinnästä aiheutuvien kulujen perimisen velalliselta, mutta kulujen on oltava kohtuulliset. Tämä tarkoittaa, että on otettava huomioon saatavan suuruus, suoritettu työmäärä ja perinnän tarkoituksenmukainen suorittamistapa. Erityisesti kuluttajasaatavien perintää on rajoitettu uudessa laissa voimakkaasti, muun muassa perintäkulujen osalta. (Bräysy 2013, 21.)

Uuden lain myötä velallisella on oikeus kiistää maksuvelvollisuutensa. Tätä sovelletaan sekä kuluttajasaatavien että muiden saatavien perintään. Pykälän tarkoituksena on saada velallinen suorittamaan saatava vapaaehtoisesti. (Bräysy 2013, 21.) Pykälässä 4 b mainitaan, että mikäli velallinen ei esitä velan kiistämiseksi perustetta tai vetoa sellaiseen perusteeseen, millä ei ole merkitystä maksuvelvollisuuden kanssa, voidaan perintää jatkaa (Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513).

Velkoja tai toimeksisaaja voi jatkaa riitautetun saatavan käsittelyä tuomioistuimen käsittelyssä, jos vapaaehtoinen perintä ei tuota tulosta. Jos saatava menee tuomioistuimen käsittelyyn, siitä aiheutuu sekä velkojalle että velalliselle kustannuksia. (Bräysy 2013, 21-22.)

Suoraan ulosottokelpoisten saatavien perinnästä säädetään niin ikään lain 4 b §:ssä. Pykälässä mainitaan, että perintää saadaan jatkaa maksuvelvollisuuden kiistämisestä huolimatta, jollei velallinen ole tehnyt verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 9 §:ssä tarkoitettua perustevalitusta tai käyttänyt muuta rinnastettavaa oikeussuojaa. (Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513.)

Velallisella on maksuvelvollisuuden kiistämisen lisäksi oikeus pyytää saatavan perinnän keskeyttämistä ja asian siirtämistä oikeudelliseen perintään. Tästä säädetään 4 c §:ssä. Mikäli perintä koskee useassa erässä maksettavaa saatavaa, tulee koko saatavan olla kokonaisuudessaan erääntynyt, jotta perinnän keskeytystä voidaan pyytää. Keskeytyspyyntö tulee tehdä kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla. (Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513.)

Velallisen keskeytyspyynnöstä huolimatta perintää voidaan jatkaa, mikäli perinnästä aiheutuvista kuluista ei vaadita korvausta velalliselta. Perintää jatkettaessa on myös ilmoitettava velalliselle, ettei keskeytyspyynnön jälkeisistä perintätoimista aiheutuvia kuluja peritä asiakkaalta. Velalliselle voidaan lähettää kehoituksia ja ilmoituksia maksuhäiriöiden tiedottamiseksi, vanhentumisen katkaisemiseksi tai velkojan oikeuksien säilyttämiseksi velkojalain mukaan. (Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513.)

Perintälain 10 a §:ssä on uusi säännös perinnässä kertyvien varojen kohdistamisesta saatavien eri osille. Vanhan säännöksen mukaan velkoja sai määrätä, miten velalliselta tulleet suoritukset kohdistetaan. Uuden lain mukaan suoritukset tulee kohdistaa ensisijaisesti pääoman koroille ja sen jälkeen vasta saatavan pääomalle. Näin ollen pääoma kerryttää korkoa niin kauan kunnes pääoma on maksettu kokonaan. (Bräysy 2013, 22.) Kuluttajasaatavia perittäessä perintäkuluille ja sen koroille saa kohdistaa suorituksia vasta, kun pääoma ja sen korot on maksettu. Tällä ehkäistään tilanne, jossa velalliselle kertyisi aiheettomia perintäkuluja. (Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513.)

Vahingonkorvausvelvollisuus tuli uutena merkittävänä lisäyksenä perintälakiin. Ennen vahingonkorvausvelvollisuus koski vain ammattimaista perintätoimintaa

harjoittavia, mutta uuden lain myötä se laajentui koskemaan kaikkia perintää suorittavia. (Bräysy 2013, 22.)

Säännöksen mukaan velkoja on korvausvelvollinen vahingosta, joka on syntynyt perintälain vastaisesta tai muusta virheellisestä menettelystä sitä kohtaan, johon perintä on kohdistettu. Tyypillisiä korvattavia kuluja velalliselle ovat selvittelykulut puhelimen käytöstä ja tositteiden hankinnasta aiheutuneet kulut. Näiden lisäksi korvattavaksi tulee myös taloudellinen vahinko elinkeinonharjoittajalle, jos trattaa on käytetty perintälain vastaisesti. (Bräysy 2013, 23.)

Jos velkoja toimii hyvän perintätavan vastaisesti tai muiden perintälain säännösten vastaisesti, voidaan markkinaoikeuden päätöksellä kieltää hyvän perintätavan vastainen toiminta. (Bräysy 2013, 23.) Markkinaoikeus on erityistuomioistuin, joka käsittelee hankinta-, kilpailu- ja valvonta-asioita. Se käsittelee myös markkinaoikeudellisia asioita ja teollis- ja tekijänoikeudellisia asioita. (Markkinaoikeus 2013.)

Hyvän perintätavan vastaisesta toiminnasta markkinaoikeus voi määrätä uhkasakon. Jos tästä huolimatta toimintaa jatketaan, kuluttaja-asiamies voi määrätä kiellon perinnälle. Ääritapauksissa hyvän perintätavan rikkominen voi olla rikos, jolloin rangaistukseksi voidaan määrätä sakko. (Bräysy 2013, 23.)

3 SAATAVALAJIT JA -TYYPIT

3.1 Saatavalajit

Perintälainsäädännön näkökulmasta saatavalajit jaetaan kuluttajasaataviin ja yrityssaataviin. Kuluttajasaatava on elinkeinonharjoittajan saatava yksityishenkilöltä eli kuluttajalta. Yrityssaatavalla tarkoitetaan elinkeinonharjoittajan saatavaa toiselta elinkeinonharjoittajalta. (Koulu & Lindfors 2010, 42.)

Muussa lainsäädännössä kuluttaja määritellään henkilöksi, joka hankkii kulutushyödykkeen muuhun tarkoitukseen kuin ammattinsa harjoittamiseen. Kuluttajat saavat laajempaa suojaa perintää vastaan kuin elinkeinonharjoittajat. (Koulu & Lindfors 2010, 42.) Tyypillisiä kuluttajasaatavia ovat muun muassa tavaroiden ja palveluiden tilausmaksut, puhelinlaskut, vakuutusmaksut, osamaksukaupasta aiheutuneet laskut, luottokorttimaksut ja pankkiluotot (Rikalainen & Uitto 2008, 206).

3.2 Saatavatyypit

Saatavatyypit jaetaan yksityisoikeudellisiin ja julkisoikeudellisiin saataviin. Keskeisin ero näiden välillä on niiden täyteenpano. Yksityisoikeudelliset saatavat vaativat täyteenpanoperusteen tuomioistuimelta, kun julkisoikeudellisissa saatavissa perinnän suorittaa valtion ulosottoviranomainen ilman tuomiota ja päätöstä. (Pönkä & Willman 2005, 17.)

Poikkeustapauksina ovat vakuutusyhtiöt, jotka ovat yksityisiä liikeyrityksiä. Näillä yhtiöillä on joissain tapauksissa oikeus periä saatavia samalla tavalla kuin julkisoikeudellisia saamisia peritään. Tämä on mahdollista, jos jatkuvan vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa on määrätty, että vakuutuksenantajan vastuu lakkaa ennen sopimuskauden päättymistä, vaikka vakuutuksenottaja olisikin laiminlyönyt maksusuorituksensa. Tämän lisäksi edellytyksenä on, että

vakuutuksenottajalle on ilmoitettu tästä laskussa. Jos velallinen kiistää saaneensa tiedon, perintä on suoritettava yksityisoikeudellisten saatavien tapaan. (Pönkä & Willman 2005, 19.)

3.3 Yksityisoikeudelliset saatavat

Lähes kaikki saatavat ovat luonteeltaan yksityisoikeudellisia saatavia, ellei niistä ole erikseen säädetty erityislainsäädännössä (Pönkä & Willman 2005, 17). Yksityisoikeudellisten saatavien perustana on sopimus tai muu yksityisoikeudellinen oikeustoimi tai vahinkotapahtuma (Kunnat.net 2013).

Yksityisoikeudellisen saatavan perinnän mahdollistaa täyteenpanoperuste, mikä tulee hankkia ulosoton avulla. Tavallisin täyteenpanoperuste on alioikeuden antama yksipuolinen tuomio velka-asiassa. Mikäli velkojalla ja velallisella on erimielisyyksiä, on ulosottoperintä mahdollista vasta hovioikeuden tai korkeimman oikeuden lainvoimaisen tuomion nojalla. (Pönkä & Willman 2005, 18.) Tavanomaisia julkisyhteisön yksityisoikeudellisia saatavia ovat esimerkiksi vesi- ja jätevesimaksut, lämpö- ja energiamaksut, vahingonkorvaukset ja asuin- ja liikehuoneistojen vuokrat (Kunnat.net 2013).

3.4 Julkisoikeudelliset saatavat

Julkisoikeudelliset saatavat ovat suoraan ulosottokelpoisia erillisen lain nojalla (Laki verojen ja maksujen täyteenpanosta 15.6.2007/706). Julkisoikeudellisen saatavan vienti ulosottoon, ei vaadi erillistä täytäntöönpanoperustetta, kuten yksityisoikeudelliset saatavat vaativat. Julkisoikeudelliset saatavat muodostuvat pääosin valtion, kuntien ja kuntayhtymien tuottamista palveluista. Tyypillisiä suoraan ulosottokelpoisia saatavia ovat esimerkiksi passin ja ajokortin hankkimisesta ja sosiaali- ja terveydenhuollosta syntyvät maksut. (Pönkä & Willman 2005, 18-19.)

3.5 Saatavien vanhentuminen

Velkojilla on oikeus saatavien perintään ainoastaan, jos saatava ei ole vanhentunut. Yleinen saatavan vanhentumisaika on ollut Suomessa kymmenen vuotta, mutta vuonna 2004 tuli voimaan uusi laki saatavan vanhenemisesta. (Bräysy 2013, 75.) Uuden lain myötä saatavien vanhenemisaika lyheni kolmeen tai viiteen vuoteen. Yksityisoikeudelliset saatavat vanhenevat kolmessa vuodessa. Yksityisoikeudellisten saatavien vanhentumisaika pitenee viiteen vuoteen, jos velasta on annettu ulosottoperuste. Julkisoikeudelliset saatavien vanhentumisaika on viisi vuotta. (Takuu Säätiö 2013.) Vanhentumisaikojen laskeminen johtaa siihen, että velkojien pitää kiinnittää yhä enemmän huomiota, etteivät saatavat pääse vanhenemaan. (Bräysy 2013, 75.)

Saatavan vanhentuminen alkaa eräpäivästä, jos eräpäivä on sitovasti määrätty. Eräpäivästä koskeva määräys voi sisältyä sopijaosapuolten alkuperäiseen sopimukseen tai myöhemmin sopimussuhteen aikana tehtyyn lisäykseen tai muutokseen. Eräpäivää voidaan pitää myös sitovana, kun eräpäivä määräytyy lain nojalla. (Rikalainen & Uitto 2008, 161-162.) Esimerkiksi asuinhuoneiston vuokrauksesta säädetään lain 34 §:ssä, jonka mukaan vuokra on maksettava jokaisen kuun toisena päivänä, ellei muuta ole sovittu (Laki asuinhuoneiston vuokrauksesta 31.3.1995/481).

Saatava voidaan vaatia maksettavaksi ennen alkuperäistä eräpäivää esimerkiksi sopimusrikkomuksen vuoksi. Tällöin vanhentumisaika alkaa, kun saatava on eräännyttämistoimien johdosta erääntynyt. Kun saatavan eräpäivästä ei ole sovittu, alkaa vanhenemisaika kulua, kun myyjä on luovuttanut kauppakohteen ostajalle. (Rikalainen & Uitto 2008, 161-162.)

Saatavien perijällä on velkojen katkaisemiseksi useita vaihtoehtoja. Katkaisutoimet voidaan jakaa vapaamuotoisiin ja oikeudellisiin katkaisutoimiin. Vapaamuotoisia katkaisutoimia ovat maksujärjestelyistä sopiminen, velan tunnustaminen ja velasta muistuttaminen (Bräysy 2013, 75). Maksujärjestelyistä sopiminen koskee yleensä maksuajan pidentämistä tai maksuohjelman muuttamista. Maksujärjestelyistä sopiminen on hyvä tehdä kirjallisesti, mutta

suullinenkin sopimus riittää vanhentumisajan katkaisemiseksi. Tämä osoittaa, että velallinen tiedostaa velan olemassaolon. Velan vanhentumisajan katkaisemiseksi ei vaadita, että velallinen alkaa tehdä suorituksia maksuohjelman mukaisesti, vaan pelkkä maksuista sopiminen riittää. (Rikalainen & Uitto 2008, 165.)

Velallisen tekemä maksusuoritus saatavalle katkaisee velan vanhentumisen. Maksusuorituksen suuruudella tai ajankohdalla ei ole merkitystä, mutta katkaisuvaatimus edellyttää, että suoritus on tarkoitettu tietylle saatavalle. Maksusuoritus ei katkaise velan vanhentumista, kun velkojan tai toimeksisaajan ja velallisen välillä on useita velkasuhteita. Jos velallisen suoritusta ei voida kohdistaa varmasti oikealle saatavalle tai velallinen ei ole ilmoittanut, mille saatavalle suoritus on tarkoitettu, velan vanheneminen ei katkea. Velan perijä voi kohdentaa tunnistamattomissa tapauksissa suorituksen saatavalle, mutta velan vanheneminen ei katkea ennen kuin suorituksen kohdistustieto on saatu velalliselta. (Rikalainen & Uitto 2008, 166.)

Yhteisvastuullisissa veloissa yhden velallisen maksusuoritus katkaisee vain maksusuorituksen tekijän osuuden vanhenemisen. Velan vanhentuminen ei katkea, jos kolmas osapuoli tekee maksusuorituksen ja maksaja ei ole velallisen asiamies tai lakimääräinen edustaja. (Rikalainen & Uitto 2008, 166.)

Saatavasta muistuttamiseksi ja velan olemassaolosta ilmoittamiseksi riittää esimerkiksi kirjallinen maksuvaatimus tai sähköpostiviesti. Velan perijän pitää kuitenkin pystyä osoittamaan riitatilanteissa, että maksuvaatimus tai muistutus on tavoittanut velallisen henkilön. Etenkin suurissa velkasummissa on syytä käyttää haastemiestä tai kirjattua kirjettä vastaanottotodistuksella. Tällöin pystytään osoittamaan, että velallinen on saanut maksuvaatimuksen tai muistutus on tavoittanut velallisen ajoissa. Mikäli velallinen reagoi ottamalla yhteyttä velkojaan tai toimeksisaajaan katkeaa velan vanheneminen. Yhteydenotto pitää dokumentoida luotettavasti, jotta siihen voidaan vedota riitatilanteissa. (Rikalainen & Uitto 2008, 167-168.)

Oikeudellisia katkaisutoimia ovat velkomuskanteen vireillepano, saatavan ilmoittaminen velallista koskevassa maksukyvyttömyysmenettelyssä tai ulosottohakemus (Bräysy 2013, 75). Lain 11 §:ssä esitetään oikeudelliset katkaisumenetelmät velanvanhenemisesta. Velan vanheneminen katkeaa, kun saatavan velallista vastaan koskeva haastehakemus tai ulosottohakemus tulee vireille käräjäoikeudessa tai ulosottoviranomaisilla. Vireilläolo tapahtuu, kun hakemus on jätetty kyseiseen toimielimeen. Vanhentuminen keskeytyy tällöin käsittelyprosessin ajaksi ja katkeaa sinä päivänä, jolloin viranomaisten käsittely asiasta päättyy. (Bräysy 2013, 76; Laki velan vanhentumisesta 15.8.2003/728.)

Maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisella tarkoitetaan konkurssin, yrityksen saneerausmenettelyn tai yksityishenkilön velkajärjestelymenettelyn aloittamista ja saatavan ilmoittamista velalliselle julkisella haasteella. Julkinen haaste perustuu viranomaisen päätökseen ja edellyttää velan perijältä samantapaisia toimenpiteitä kuin konkurssivalvonta. Tämän vuoksi julkinen haaste riittää myös katkaisemaan velan vanhentumisen. (Pönkä & Willman 2005, 174.)

Ulosottomenettelyssä saatavan vanheneminen katkeaa, kun asia pannaan vireille ulosotossa tai se otetaan muutoin huomioon ulosottomenettelyssä. Ulosotonhakeminen edellyttää velkojalta tai toimeksisaajalta suoritustuomiota tai muuta ulosottooperustetta. (Pönkä & Willman 2005, 174.)

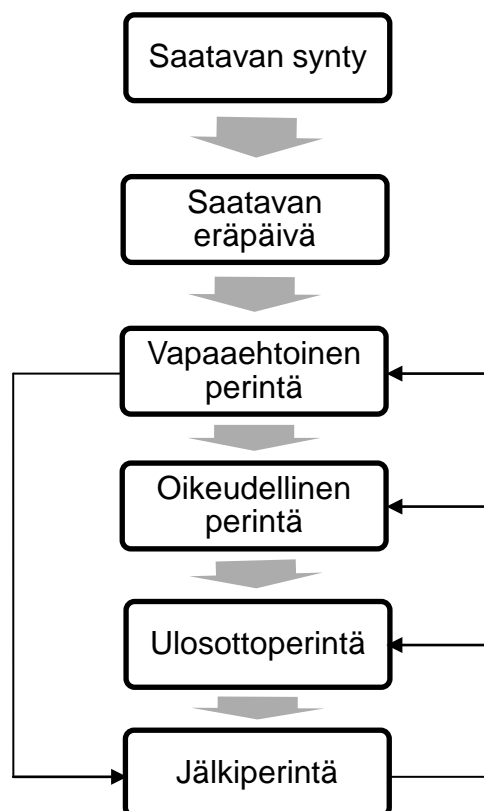
Kaikkien oikeudellisten katkaisumenetelmien käytössä velan vanheneminen keskeytyy käsittelyn ja mahdollisten muutoksien haun ajaksi. Uusi vanhenemisaika alkaa siitä päivästä, kun tuomio on asiasta annettu. (Pönkä & Willman 2005, 175.)

Saatavia ei voi periä ulosoton kautta loputtomiin. Luonnollisen henkilön velka vanhenee määräajan kuluttua. Määräaika on 15 vuotta, mutta jos velka perustuu rikokseen, josta on tuomittu vankeutta tai yhdyskuntapalvelua, vanhentumisaika on 20 vuotta. Lopullista velan vanhentumisaikaa ei voi katkaista minkäänlaisilla toimilla. (Takuu Säätiö 2013.)

4 SAATAVIEN PERINTÄKEINOT

4.1 Perintäprosessi

Mikäli velallinen on laiminlyönyt saatavan maksun, luotonantaja voi aloittaa perintätoimet velallista kohtaan. Kuluttajasaatavien osalta perintätoimiin voidaan ryhtyä aikaisintaan 14 vuorokautta saatavan erääntymisen jälkeen. Perinnän voi aloittaa velkoja itse tai velka voidaan siirtää perintätoimistolle perittäväksi. Tällöin maksumuistutuskirjeessä ilmenee, että asiakkaan saatavan perimisen hoitaa maksumuistutuksessa nimetty perintäyritys. (Rikalainen & Uitto 2008, 184.) Kuviossa 1 on esitetty saatavien perintäprosessin vaiheet saatavan synnystä jälkiperintään asti.

Kuvio 1. Perintäprosessi (Rikalainen & Uitto 2008, 185.)

Perintämuodon valintaan vaikuttaa lain lisäksi saatavan suuruus. Pienille saataville ei lähtökohtaisesti tehdä muuta kuin kirjeperintää ja puhelin- ja

sähköpostiperintää, koska oikeudellisessa perinnässä perintäkustannukset velkojalle saattavat nousta suuremmiksi kuin itse perittävä velka. (Rikalainen & Uitto 2008, 186.) Yritysassiakkaiden kohdalla riidattomat erääntyneet yrityssaavat etenevät ensimmäisen maksuvaatimuksen laiminlyönnin jälkeen julkaisu-uhkaan perustuvaan trattaperintään (Helsingin seudun kauppakamari 2013).

4.2 Vapaaehtoinen perintä

Vapaaehtoisen perinnän tarkoituksena on kotiuttaa yrityksen saatavia ilman tuomioistuimen tai ulosotto-organisaation käyttöä. Vapaaehtoisessa perinnässä velallinen välttyy maksuhäiriömerkinnältä ja asia jää velkojan ja velallisen väliseksi asiaksi. (Lindström 2005, 174.) Vapaaehtoisen perinnän ensimmäinen muistutuskirje tuottaakin parhaimman tuloksen velkojalle. (Pönkä & Willman 2005, 55).

Vapaaehtoinen perintä voidaan aloittaa, kun saatavan eräpäivästä on kulunut 14 vuorokautta. Sen yleisimpiä muotoja ovat maksumuistutuskirje, maksuvaatimukset, velallisen kanssa käydyt puhelinkeskustelut, maksusopimukset ja vapaaehtoiset velkajärjestelyt. (Rikalainen & Uitto 2008, 188) Velkojan tai toimeksisaajan itse lähettämiä maksumuistutuskirjeitä ei tule lähettää velalliselle kahta maksumuistutusta enempää. Kahden maksumuistutuksen jälkeen asia siirretään ammattimaisen perintätoimiston käsiteltäväksi tai oikeudelliseen perintään. (Rikalainen & Uitto 2008, 202.) Toisen maksumuistutuskirjeen saa lähettää asiakkaalle aikaisintaan 14 vuorokauden kuluttua ensimmäisen maksumuistutuksen lähettämisestä (Kuluttajaliitto 2013).

Perintätoimistolle velkoja voi siirtää saatavan perinnän ensimmäisen maksumuistutuksen jälkeen, kun velallisella on ollut riittävästi aikaa laskun maksamiselle tai laskun virheellisyydestä ilmoittamiselle. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2013.) Ammattimaisen perijänkään ei tule lähettää kuin 2-3

maksuvaatimusta ennen oikeudelliseen perintään siirtämistä (Rikalainen & Uitto 2008, 188).

Mikäli saatavaa ei kannata siirtää oikeudelliseen perintään, voidaan suoritus siirtää kuvion 1 mukaisesti jälkiperintään ja jäädä seuraamaan velallisen maksukyvyn parantumista. Velan vanhentuminen voidaan katkaista lähettämällä velalliselle maksuvaatimus. Tällä menettelyllä ehkäistään, ettei velalliselle kerry kohtuuttomia kuluja ja annetaan mahdollisuus suorittaa velka vapaaehtoisesti ilman oikeudenkäyntiä, joka kasvattaa kulujen määrää merkittävästi. (Rikalainen & Uitto 2008, 188.)

4.3 Oikeudellinen perintä

Oikeudelliseen perintään siirtymiseen vaikuttaa saatavan summan lisäksi velallisen luottotiedot. Jotta oikeudelliseen perintään voidaan siirtyä, on hankittava täyteenpanoperuste alioikeudesta eli käräjäoikeudelta, josta saadaan tavallisesti yksipuolinen tuomio. Oikeudelliseen perintään siirrytään yleensä, jos velallisella ei ole lainkaan maksuhäiriöitä tai ne eivät osoita velallisen maksukyvyttömyyttä ja saatava ei ole pieni. Jos velallisella on useita maksuhäiriöitä ja velallinen osoittautuu maksukyvyttömäksi, jäädään usein odottamaan velallisen maksukyvyn paranemista ennen oikeudelliseen perintään siirtymistä. (Rikalainen & Uitto 2008, 186 & 188.)

4.4 Tratta

Tratta on yrityssaatavien perintään tarkoitettu perintäkeino. Saatavan maksukehotuksen laiminlyönnistä velkoja voi ilmoittaa trattaan, joka julkaisee yrityksen maksamattomat saatavat. (Bräysy 2013,36.) Tätä julkaisulistaa kutsutaan protestilistaksi (Helsingin seudun kauppakamari 2013). Maksamattomien saatavien julkaisu-uhka parantaa yritysten maksuhalukkuutta (Rikalainen & Uitto 2008, 214). Tratta voidaan julkaista joko hiljaisena tai julkisena. Hiljainen protesti tarkoittaa, että se näkyy ainoastaan luottotietoyhtiön

tietokannassa. (Helsingin seudun kauppakamari 2013.) Julkinen protestilista näkyy esimerkiksi Suomen Asiakastiedon ylläpitämässä maksuhäiriörekisterissä, ja se julkaistaan Kauppalehdessä (Bräysy 2013, 36).

Trattan käyttäminen kuluttajasaatavien perimiseksi on laissa kielletty ja säädetty rikoslaissa (L 39/1889) rangaistavaksi teoksi. Kuluttajasaatavien perintäkeinona trattan käyttämisestä voidaan tuomita kuluttajasaatavarikoksesta sakkoon tai enintään yhden vuoden vankeuteen. (Bräysy 2013, 36.)

Trattaa saa käyttää ainoastaan yritysten erääntyneiden ja riidattomien saatavien perimiseksi. Trattaa ei saa lähettää velalliselle, jos tiedossa on, että saatavan oikeellisuudessa on epäselvyyksiä tai saatavasta on erimielisyyksiä. Trattan saa lähettää velalliselle, mikäli velalliselle on lähetetty maksumuistutus, jonka eräpäivästä on kulunut vähintään seitsemän päivää. (Bräysy 2013, 36.)

Trattan saa ilmoittaa luottotietorekisteriin aikaisintaan kymmenen päivää tratta kirjeen lähettämisen jälkeen. Tratta ei ole ulosottooperuste, eikä sillä voi hakea yritystä konkurssiin. Tratta on julkinen ilmoitustapa julkaista velallisen maksuvelvollisuuden laiminlyönti. Trattaprotesti säilyy yrityksen luottotiedoissa maksuhäiriömerkintänä kolme vuotta. (Helsingin seudun kauppakamari 2013.) Trattan käyttäminen perinnässä edesauttaa saatavien saamista sellaisilta velallisilta, jotka haluavat pitää luottotietonsa puhtaana (Bräysy 2013, 37).

4.5 Yrityssaneeraus ja konkurssi

Yrityssaneerausta säätelee laki yrityksen saneerauksesta 25.1.1993/47 ja konkurssimenettelyä säätelee konkurssilaki 22.2.2004/120. Yrityssaneerauksen tarkoituksena on taloudellisissa vaikeuksissa olevan yrityksen toiminnan elvyttäminen ja velkajärjestelyn aikaansaaminen (Uitto 2009, 189). Yrityssaneerauksessa velallisella säilyy valta määrätä omaisuudestaan ja yrityksen toiminnasta. Oleellisena erona konkurssiin yrityssaneerauksella on, että konkurssissa yrityksen liiketoiminta päättyy ja yritys menettää päättämisoikeuden konkurssipesässä oleviin varoihin. Yrityssaneerauksessa yritys voi jatkaa liiketoimintaansa. (Bräysy 2013, 61.)

Saneerausmenettelyyn hakee usein velallinen yritys itse (Härmäläinen ym. 2009, 55). Menettely voidaan aloittaa, kun hakemus tehdään vähintään kahden velkojan kanssa, joiden saatavat edustavat vähintään viidennestä velallisen veloista (Bräysy 2013, 61). Yrityssaneeraus on mahdollinen, jos yritys- ja elinkeinotoimintaa edelleen harjoitetaan. Jos yritystoiminta on jo päättynyt, velallinen yritys voi hakea velkajärjestelyyn, mikäli sen ehdot täyttyvät. Saneeraukseen kuuluvat yrityksen sellaiset velat, jotka ovat syntyneet ennen saneerauksen vireille tuloa. Ne velat, jotka ovat syntyneet vireille tulon jälkeen, tulee yrityksen suorittaa täysimääräisinä sovittujen maksuerien summien ja ajankohtien mukaan. (Uitto 2009, 190-191.)

Saneerausmenettelyn piiriin kuuluvien velkojen periminen lakkaa ja ulosottokielto astuu voimaan saneerausmenettelyn aloittamisesta (Uitto 2009, 198-199). Samalla päättyy saneerausmenettelyyn kuuluvien velkojen viivästyskorkojen ja muiden viivästysseuraamusten kertyminen (Pinomaa 2009, 101). Perintäkiellolla tarkoitetaan esimerkiksi esinevakuuksien realisointia tai takaisinotto-oikeuksia velan perimiseksi. Perintäkielto estää myös luottolaitoksien tekemät saatavien kuittaukset saneerausmenettelyssä olevan yrityksen pankkitililtä. (Uitto 2009, 198-199.)

Velallisen tulee ilmoittaa saneerausmenettelyhakemuksessaan velkansa. Mikäli saneerauksen selvittäjän tietoon ei ole tullut tietoa velasta, saatavan perintä lakkaa. Tämä eroaa merkittävästi verrattuna konkurssimenettelyyn, että konkurssimenettelyssä saatavaa ei huomioida, mikäli velkaa ei ilmoiteta velan selvittäjälle. Saneerauksessa taas riittää, että tieto velasta on tullut jollakin tavalla selvittäjän tietoon. (Bräysy 2013, 64-65.)

Konkurssi on velallista koskeva maksukyvyttömyysmenettely, jossa selvitetään velallisen varojen ja velkojen määrä (Rikalainen & Uitto 2008, 324). Velkoja ja velallinen voi hakea velallista konkurssiin, mikäli velallinen on maksukyvytön eli velallinen on pysyvästi kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä (Rikalainen & Uitto 2008, 326). Konkurssimenettely alkaa, kun tuomioistuimien asettaa päätöksellään yrityksen konkurssiin (Uitto 2009, 209).

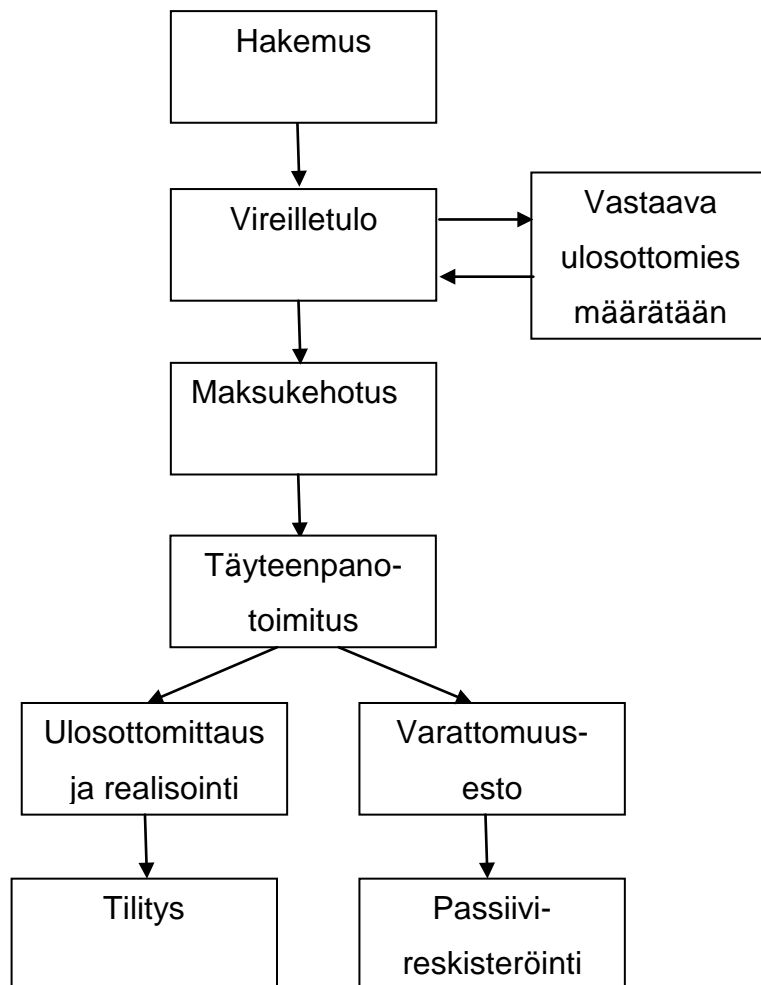
Konkurssipäätöksen tultua ja varojen ja velkojen selvittelyn jälkeen, varat jaetaan velkojen saatavien suoritukseksi (Rikalainen & Uitto 2008, 324).

Esteenä konkurssille on, jos velallinen on samaan aikaan hakemassa yrityssaneeraukseen. Tällöin konkurssihakemuksen käsittely on siirrettävä myöhempään ajankohtaan, kunnes päätös yrityssaneerauksen aloittamisesta on annettu. (Rikalainen & Uitto 2008, 327.)

4.6 Ulosotto

Ulosotto on viranomaisten avustuksella toteutettu saatavien perintäkeino (Bräysy 2013, 45). Velkoja tekee ulosottoviranomaisille hakemuksen ulosoton täytäntöönpanosta. Hakemus edellyttää pääsääntöisesti tuomioistuimen ulosottoperustetta. (Koulu & Lindfors 2010, 55.) Tuomioistuimen vahvistus velallisen maksuvelvollisuudesta vaaditaan yksityisoikeudellisten velkojen saataviin (Koulu & Lindfors 2010, 160).

Ulosottoon päädytään, jos velallinen ei ole vapaaehtoisesti suorittanut velkojaan (Bräysy 2013, 45). Ulosottoviranomainen tutkii, onko velallisella sellaista omaisuutta, jota voitaisiin käyttää saatavan maksamiseen (Rikalainen & Uitto 2008, 245). Saatavien asettamisesta vireille ulosottoon päättää jokainen velkoja itse (Bräysy 2013, 45). Kuviossa 2 esitetään ulosoton pääpiirteiden kulku. Menettely etenee ulosottohakemuksesta varojen tilitykseen tai passiivirekisteröintiin.

Kuvio 2. Ulosottomenettelyn pääpiirteiden kulku. (Koulu & Lindfors 2010, 189.)

Julkisoikeudellisten velkojen, esimerkiksi valtion, kunnan, ja valtion laitoksien saatavien perinnästä ei edellytetä ulkopuolisen tahon vahvistusta maksuvelvoitteesta. Julkisoikeudellisiin saamisiin velkoja voi itse laatia maksumääräyksen, joka riittää ulosoton perusteeksi. (Koulu & Lindfors 2010, 160.)

Ulosoton vireilläolon päättyminen

Ulosoton vireilläoloaika päättyy, kun velka tulee maksetuksi tai ulosottomies toteaa, ettei velallisella ole ulosmittauskelpoista tuloa tai omaisuutta. Tällöin

perintä palautuu perijälle. Mikäli asia palautetaan velallisen varattomuuden perusteella, peritään hakijalta ulosoton käsittelymaksu. (Oikeuslaitos 2011.)

Velkoja tai toimeksisaaja voi myöhemmin lähettää palautetun saatavan uudelleen ulosottoon käsiteltäväksi. Uudelleen lähettäminen ei vaadi täytäntöönpanoperustetta. Ulosoton vireilläoloajan päättymisen jälkeen alkaa viiden vuoden vanhenemisaika, jonka jälkeen saatavaa ei voi enää periä. Mikäli asia saatetaan viiden vuoden vanhenemisaikana uudestaan vireille, keskeytyy vanhenemisaika. (Oikeuslaitos 2011.)

Varojen jako ja tilitys

Ulosmittauksen tuloksena kertyneet varat jaetaan ja tilitetään velkojille. Varat jaetaan velkojille jakoluettelon mukaisesti etuoikeusjärjestyksessä. (Koulu & Lindfors 2010, 188.) Järjestyksen mukaan ensi jaetaan panttisaatavat, sitten elatusapusaatavat ja lopuksi yritysikiinnityksen alaiset saatavat. Muut saatavat ovat niin kutsuttuja etuoikeudettomia saatavia. (Bräysy 2013, 50.)

Ulosottotilityksessä kohdennetaan ensin vanhimmalle saatavalle ja saatavan eri osille järjestyksessä korot, pääoma ja kulut. Mikäli velallisella on useita velkoja ja peritty määrä ei riitä kattamaan kaikkia saatavia, kohdistetaan suorituksia etuoikeudettomille saataville suuruuden mukaisessa suhteessa. (Koulu & Lindfors 2010, 188; Rikalainen & Uitto 2008, 266.)

Varojen jaon jälkeen varat tilitetään velkojille yleensä tilisiirtona. Tilityksen edellytyksenä on, että täyteenpanoperuste on lainvoimainen. (Rikalainen & Uitto 2008, 266.) Muussa tapauksessa velkojan on pitänyt asettaa tilitysvakuus, ennen kuin varat voidaan tilittää velkojalle. Tilitysvakuudella turvataan palautusvelvollisuus velalliselle, kun esimerkiksi muutoksenhaku aika ei ole vielä päättynyt. (Koulu & Lindfors 2010, 189-190.)

Tilitys on lopullinen, kun varat on tilitetty ilman vakuutta. Tällöin varoja ei joudu palauttamaan, vaikka ulosotossa olisi tapahtunut virhe. Jos velkaa ei ole saatu kokonaan suoritetuksi velallisen maksukyvyttömyyden vuoksi, lopputilityksestä

annetaan estetodistus. Tällöin velkoja voi pyytää saatavansa merkitsemistä passiivisaatavaksi ulosottorekisteriin. (Koulu & Lindfors 2010, 190.)

Passiivisaatava

Hakijan pyynnöstä saatava voidaan merkitä passiivisaatavaksi, kun ulosottoasia on päättynyt esteeseen. Passiivisaatava on voimassa kaksi vuotta estetodistuksen päivämäärästä, ja merkintä ei jatka ulosottoasian vireilläoloa. Voimassa olon jälkeen saatava poistetaan ulosottorekisteristä. Passiivisaatavan päättymisestä ilmoitetaan hakijalle, mikäli tämä ei ole muuta pyytänyt. (Rikalainen & Uitto 2008, 268.)

Passiivisaatavan perimiseksi ulosottomies ei ole velvollinen etsimään ulosmitattavaa omaisuutta tai selvittämään velallisen olinpaikkaa. Jos ulosmitattavaa omaisuutta kuitenkin löytyy, se tulee ulosmitata passiivisaatavan suorittamiseksi. Esimerkiksi passiivirekisterissä olevilta henkilöiltä peritään mahdolliset veronpalautuksissa tulleet varat passiivisaatavien suorittamiseksi. (Nettilaki 2013.)

Omaisuutta, joka on ulosmitattu passiivisaatavan suorittamiseksi, ei saa myydä eikä varoja saa tilittää saatavan suorittamiseksi, ennen kuin saatavan määrä on tarkistettu. Velkojan tulee ilmoittaa kirjallisesti passiivisaatavan määrä ulosottomiehelle. Jos ilmoitusta ei tehdä, saatava voidaan poistaa passiivirekisteristä. Velkoja on myös velvollinen ilmoittamaan, jos passiivisaatava tulee kokonaan suoritetuksi. (Pönkä & Willman 2005, 259.)

4.7 Velkajärjestely

Viimeisimpänä velkojen järjestelykeinona on yksityishenkilön velkajärjestely, jonka vahvistaa tuomioistuin. Velkajärjestelyn edellytyksenä on, että yksityishenkilö on pysyvästi maksukyvytön eivätkä vapaaehtoiset velkojenjärjestelytoimet velkojan tai toimeksisaajan kanssa tuota tulosta. (Takuu Säätiö 2013.) Velkajärjestely alkaa tuomioistuimen aloituspäätöksestä.

Aloituspäätöksen jälkeen viivästyskoron kertyminen järjestelyyn kuuluviin velkoihin päättyy. Velkajärjestelyn tavoitteena on, että velallinen suorittaa maksuohjelman mukaiset suoritukset oman maksukykynsä mukaan. Ohjelman päättymisen jälkeen velallinen saa loput velkansa anteeksi. (Uitto 2009, 155-156.)

Maksuvelvollisuuden suuruuden määräytymistä arvioitaessa velkajärjestelyssä otetaan huomioon velallisen tulot ja etuudet, esimerkiksi palkka ja kilometrikorvaukset nettomääräisinä. Mikäli velallisen tulot ovat menoja pienemmät, velalliselle vahvistetaan nollamaksuohjelma, jolloin velallisen ei tarvitse maksaa velkojalle mitään. Tämä laskelma määritetään maksuohjelmassa maksuvaralaskelmalla (Uitto 2009, 159).

4.8 Jälkiperintä

Jälkiperinnällä tarkoitetaan tilannetta, jolloin velkoja on päättänyt lopettaa perinnän toistaiseksi esimerkiksi velallisen maksukyvykkyyden vuoksi ja jäänyt odottamaan maksukyvykkyyden palautumista. Jälkiperinnässä olevat saatavat voivat olla tyypiltään saatavia, joista on tai ei ole oikeuden päätöstä. (Rikalainen & Uitto 2008, 189.)

Velkojat voivat itse suorittaa jälkiperintää, mutta lähes poikkeuksetta jälkiperintä on keskitetty perintätoimistoille. Jälkiperintä voidaan toteuttaa saatavasta riippuen vapaaehtoisena perintänä, oikeudellisena perintänä ja ulosottoperintänä. Jälkiperintä on tärkeä osa perintäprosessia ja sillä pystytään tulouttamaan velkojille luottotappioiksi asetettuja saatavia. Tällä varmistetaan, ettei velka pääse vanhenemaan. (Rikalainen & Uitto 2008, 189.)

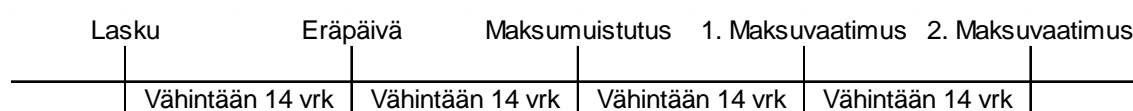
Perintätoimistoilla on mahdollista koota yhdistelmähaaste, jonka tarkoituksena on koota kaikki samalta velalliselta olevat toimeksiannot yhteen haastehakemukseen riippumatta, siitä kuka on ollut saatavan alkuperäinen velkoja. Tämä sopii erityisesti pienten saatavien perintään, joista ei muuten haettaisi oikeuden päätöstä. (Rikalainen & Uitto 2008, 190.) Yhdistelmähaasteessa toimeksiantajat siirtävät saatavien kaikki oikeudet

perintätoimistolle perittäviksi. Tällöin perintätoimistosta tulee kaikkien haastehakemuksessa olevien saatavien kantaja. (Rikalainen & Uitto 2008, 190.)

5 PERINTÄKULUT

5.1 Muistutuskulut ja huomautusaika

Perintäkuluja voidaan alkaa periä kuluttajavelalliselta aikaisintaan 14 vuorokauden kuluttua laskun päiväyksestä kuvion 3 mukaisesti. Kuluttajasaatavien tapauksessa kirjallisesta maksumuistutuksesta ja velallisen pyytämästä maksuajan pidennyksestä voidaan periä lain puitteissa enintään viiden euron maksu (Bräysy 2013, 23).

Kuvio 3. Muistutuskulujen vaatimisajankohdat. (Rikalainen & Uitto 2008, 212; Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2013.)

Mikäli velkoja ei saa itse vapaaehtoisen perinnän kautta perittyä saatavia velalliselta, on velkojalla mahdollisuus siirtää saatavan käsittely perintätoimiston perittäväksi jo ensimmäisen maksumuistutuksen laiminlyönnin jälkeen. Perintätoimisto voi lähettää velalliselle maksuvaatimuksen aikaisintaan 14 vuorokauden kuluttua maksumuistutuksen eräpäivästä. (Kuluttajaliitto 2013.)

Taulukossa 1 on esitetty maksuvaatimusten enimmäiskuluvaatimukset. Ensimmäisestä maksuvaatimuksesta kuluja voidaan periä 14, 24, tai 50 euroa riippuen velan pääoman suuruudesta. Toinen maksuvaatimus voidaan lähettää 14 vuorokautta ensimmäisen maksuvaatimuksen päiväyksestä. Toisessa maksuvaatimuksessa kuluja saadaan periä enää puolet ensimmäisen maksuvaatimuksen kulujen määrästä. Kolmannesta maksuvaatimuksesta kuluja ei enää saada periä velalliselta. (Lindorff Oy 2013.)

Taulukko 1. Maksuvaatimusten kuluvaatimukset 16.3.2013 alkaen (Takuu Säätiö 2013).

Maksuvaatimuksien enimmäiskuluvaatimukset 16.3.2013 alkaen			
Velan pääoma	1. Maksuvaatimus	2. Maksuvaatimus	3. Maksuvaatimus
Enintään 100 euroa	14 euroa	7 euroa	Ei kuluja
Yli 100 euroa, enintään 1000 euroa	24 euroa	12 euroa	Ei kuluja
Yli 1000 euroa	50 euroa	25 euroa	Ei kuluja
Suoraan ulosottokelpoinen saatava	14 euroa		

Maksuvaatimuksien ohella perintätoimisto voi olla yhteydessä velalliseen puhelimitse. Perintätoiminnassa tulee kuitenkin noudattaa hyvää perintätapaa. (Kuluttajaliitto 2013.)

5.2 Maksusuunnitelma

Mikäli maksumuistutuksien ja maksuvaatimusten jälkeen todetaan, että velallinen ei ole kykenevä maksamaan saatavaa kokonaan kerralla, voidaan velalliselle laatia maksusuunnitelma. Maksusuunnitelman laadinnasta velallinen voi olla yhteydessä velkojaan tai perintää hoitavaan tahoon (Maksu myöhässä 2013).

Maksusuunnitelman laadintaan vaikuttavat saatavan koko ja asiakkaan maksukyky. Saatavalle voidaan laatia maksusuunnitelma esimerkiksi vuosiksi tai muutamaksi kuukaudeksi. Pienistä muutaman kymmenen euron saatavista ei kannata tehdä maksusuunnitelmia, koska kulut kasvavat nopeasti alkuperäistä pääomaa suuremmiksi. Maksusuunnitelmien kulujen muodostumiseen vaikuttavat saatavan pääoma ja maksuerin määrä. Uuden lain myötä maksusuunnitelmien kuluja saa periä vain kahdesta maksusuunnitelmasta. Aiemmin maksusuunnitelmien ja maksuvaatimusten määrää ei ollut rajoitettu, jolloin pienet velat helposti moninkertaistuivat. (Takuu säätiö 2013.) Maksusuunnitelmista muodostuvat kulut on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Maksusuunnitelmien laatimisen enimmäiskulut 16.3.2013 alkaen (Takuu säätö 2013).

Maksusuunnitelmien laatimisen enimmäiskulut 16.3.2013 alkaen		
Saatavan pääoma	Maksusuunnitelman laadintakulu	Maksuerien määrä
Enintään 100 euroa	20 euroa	enintään neljä kappaletta
Yli 100 euroa, enintään 1000 euroa	30 euroa	Yli neljä kappaletta
Yli 1000 euroa	50 euroa	Yli neljä kappaletta
Suoraan ulosottokelpoiset saatavat	20 euroa	

Maksusuunnitelmasta sopiminen ei aiheuta velalliselle maksuhäiriömerkintää. Jos suunnitelman tekee velkojan tai toimeksiantajan kanssa vasta, kun velka on ehditty siirtää haasteelle, seuraa maksuhäiriömerkintä. (Maksu myöhässä 2013.)

Jos velallinen ei noudata maksusuunnitelmassa määritettyjä eräpäiviä eikä maksueriä, maksusuunnitelma purkaantuu. Maksusuunnitelman laiminlyönnistä voi aiheutua, ettei maksusuunnitelmaa ole enää mahdollista toteuttaa uudelleen. Täten saatavan perintä jatkuu, ja jos perintä ehtii edetä oikeudelliseen perintään, aiheutuu velalliselle maksuhäiriömerkintä. Oikeudellisesta perinnästä aiheutuu oikeudelliset kulut velan korkojen ja kulujen lisäksi. (Maksu myöhässä 2013.)

5.3 Velallisen kokonaiskuluvastuu

Velallisen kokonaiskuluvastuu kattaa vapaaehtoisen perinnän muodoista aiheutuneet kulut. Tavanomaisen kokonaiskuluvastuun enimmäismäärän on ajateltu kertyvän kahdesta muistutuksesta, kahdesta maksuvaatimuksesta ja yhdestä maksusuunnitelmasta. Vapaaehtoisen perinnän kokonaiskuluvastuut uudistettiin 16.3.2013 voimaan tulleella lakiasetuksella. Uusi laki pienensi perittäviä kulumääriä erääntyneiltä saatavilta. Aiemmasta kaksipuolaisesta

järjestelmästä on siirrytty kolmiportaiseen kuluvastuujärjestelmään. (Takuu Säätiö 2013.) Taulukko 3 kuvaa velallisen kokonaiskuluvastuuta vanhan lain mukaan ja taulukko 4 uuden lain mukaan.

Taulukko 3. Kokonaiskuluvastuu kuluttajasaatavien perinnässä vanhan perintälain mukaan (Rikalainen & Uitto 2008, 213).

Velallisen kokonaiskuluvastuu kuluttajasaatavien perinnässä vanhan perintälain mukaan	
Perittävä saatava	Kuluvastuun enimmäismäärä
Saatavan pääoma enintään 250 euroa	190 euroa
Saatavan pääoma yli 250 euroa	220 euroa
Suoraan ulosottokelpoinen saatava	59 euroa

Hallituksen esityksen mukaan haluttiin tarkistaa perintäkuluille säädetyt enimmäismäärät. Perinnästä muodostuvia kokonaiskuluvastuita haluttiin pienentää erityisesti pääomilta, jotka ovat enintään 100 euron suuruisia. Uuden lain astuttua voimaan 100 euron saatavan kuluvastuuta alennettiin merkittävästi 190 eurosta 60 euroon, jolloin mahdolliset perittävät kulut pienenevät 130 euroa. (Oikeusministeriö 2012.)

Taulukko 4. Kokonaiskuluvastuu kuluttajasaatavien perinnässä uuden perintälain mukaan (Bräysy 2013, 24; Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513).

Velallisen kokonaiskuluvastuu kuluttajasaatavien perinnässä uuden perintälain mukaan	
Perittävä saatava	Kuluvastuun enimmäismäärä
Saatavan pääoma enintään 100 euroa	60 euroa
Saatavan pääoma enintään 1000 euroa	120 euroa
Saatavan pääoma yli 1000 euroa	210 euroa
Suoraan ulosottokelpoinen saatava	51 euroa

Kokonaiskuluvastuusta säädetään lain 10 d §:ssä, jossa esitettyjä perinnästä aiheutuneita kuluja ei saa ylittää normaalitilanteissa. Todellisia perinnästä aiheutuvia kuluja voidaan periä vain, jos perintä on aiheuttanut perijälle normaalia suuremman työpanoksen. Tällöin velalliselle täytyy esittää erittely vaadituista perintäkuluista ja perustelut suurempien perintäkulujen perimiselle. Perinnän enimmäismääriä ei saa ylittää, jos perittävä saatava on suoraan ulosottokelpoinen. (Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513.)

5.4 Viivästyskorko ja EU:n uudistettu maksuviivästysdirektiivi

Viivästyskorko määräytyy korkolain (L 633/1982) mukaan, kun laskun eräpäivä on sitovasti ennalta sovittu. Viivästyskorkoa on maksettava eräpäivän jälkeisiltä päiviltä. Mikäli eräpäivästä ei ole ennalta sovittu, määräytyy viivästyskorko siitä päivästä eteenpäin, kun laskun eräpäivästä on kulunut 30 vuorokautta. (Korkolaki 20.8.1982/633.)

Uuden EU:n maksuviivästysdirektiivin taustalla on halu lyhentää eurooppalaisia maksuaikoja ja tehostaa maksuviivästysten torjumista. Direktiivin mukaan yleinen maksuaika on 30 päivää ja sitä sovelletaan sekä yritysten välisissä että julkisten viranomaisten välisissä tavara- ja palvelukaupoissa. 30 päivän maksuaika ei ole ehdoton ja sitä voidaan pidentää tarvittaessa 60 päivään. Direktiiviä ei sovelleta kuluttajasopimuksiin. (Turun kauppakamari 2012 & Oikeusministeriö 2013.)

Perintään direktiivin muutos tuo uutena keinona velkojan oikeuden periä velalliselta aina maksun viivästyessä kiinteä 40 euron vähimmäiskorvaus perintäkuluista. Direktiiviuudistuksen jälkeen viivästyskorkoja on kahden suuruisia. Yritysten ja julkisyhteisöjen välisessä kaupassa viivästyskorkoa on korotettu yhdellä prosenttiyksiköllä eli viivästyskorko on viitekorko + 8 %. Kun velallinen on kuluttaja, viivästyskorko on viitekorko + 7 %. Viitekoron vahvistaa Suomen pankki yleisen korkotason mukaan puoleksi vuodeksi kerrallaan. (Turun kauppakamari 2012.)

5.5 Oikeudellisen perinnän kulut

Oikeudellisesta perinnästä voi aiheutua oikeudenkäyntikuluja joko velalliselle, velkojalle tai toimeksisaajalle. Pääsääntöisesti oikeustapauksen hävinnyt osapuoli joutuu maksamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut. Tästä johtuen oikeudelliseen perintään liittyy suuri kuluriski. Tämän vuoksi aina ei lähdetä oikeudelliseen perintään esimerkiksi tilanteissa, joissa perittävä summa on hyvin pieni tai tiedetään, että velallinen on maksukyvytön. Tällöin oikeudellisella perinnällä ei saavuteta toivottua tulosta ja velka siirretäänkin jälkiperintään odottamaan velallisen maksukyvyn parantumista. (Bräysy 2013, 29.)

Riidattomissa velkomis- ja häätöasioissa eli summaarisissa asioissa oikeudenkäyntikulut pienenevät oikeusministeriön antamassa julkaisussa 5.7.2012. Julkaisu astui voimaan vuoden 2012 syyskuun alussa. Tämän tavoitteena oli vähentää kulujen muodostumista, ettei tuomioistuimeen hakeminen kasvata velkaa moninkertaiseksi velan pääomaan nähden. (Oikeusministeriö 2012.) Taulukossa 5 esitetään riidattomasta oikeudellisesta perinnästä aiheutuvat pääoma- ja kululuokat vanhan lain mukaan ja taulukossa 6 uuden lain mukaan.

Taulukko 5. Riidattomasta oikeudellisesta perinnästä aiheutuvat kulut vanhan lain mukaan (Oikeusministeriö 2012).

Riidattomasta oikeudellisesta perinnästä aiheutuvat kulut vanhan lain mukaan		
Saatavan pääoma	Normaali taksa	Korkea taksa
Enintään 250 euroa	134 euroa	218 euroa
Yli 250 euroa	168 euroa	258 euroa

Mikäli oikeudenkäynti on tavanomaista vaativampi, voidaan soveltaa korkeampaa taksaa normaali taksan sijaan. Korkea taksan käyttäminen kuitenkin vaatii aina kantajalta painavan syyn. (Bräysy 2013, 30.)

Taulukko 6. Riidattomasta oikeudellisesta perinnästä aiheutuvat kulut uuden lain mukaan (Oikeusministeriö 2012).

Riidattomasta oikeudellisesta perinnästä aiheutuvat kulut uuden lain mukaan		
Saatavan pääoma	Normaali taksa	Korkea taksa
Alle 300 euroa	50 euroa	80 euroa
Enintään 1000 euroa	80 euroa	120 euroa
Yli 1000 euroa	110 euroa	160 euroa

Riitaisessa saatavan oikeudenkäynnissä oikeudenkäynti on pidempi ja huomattavasti kalliimpi kuin riidattomassa oikeudenkäynnissä. Riitaisessa oikeudenkäynnissä velallisen ja velkojan kulut saattavat nousta tuhansiin euroihin. Pääsääntöisesti oikeustapauksen häviäjä joutuu myös maksamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut. Vastapuolen oikeudenkäyntikulut ovat suunnilleen samaa luokkaa kuin omat kulut. (Kuluttajaliitto 2013.)

6 HAASTATTELUT

Tutkielman haastattelumenetelmäksi on käytetty teemahaastattelua. Tämän haastattelumuodon etuna on, ettei se sido haastattelukysymysten määrää tai sitä, miten syvälle haastatteluissa mennään. Haastattelumenetelmä tuo esille sekä haastattelijan että haastateltavan henkilön näkökulmat. (Hirsjärvi & Hurme 2008.) Tutkielman haastattelut pohjautuivat liitteessä oleviin seitsemään kysymykseen ja puhelinkeskusteluina käytyihin keskusteluihin.

Haastattelu toteutettiin kahdessa ammattimaisessa perintäalan yrityksessä. Kolmas haastateltavista kieltäytyi vedoten liikesalaisuuksiin. Haastateltavien pyynnöstä tuloksia esittäessä yrityksistä käytetään nimityksiä Yritys A ja Yritys B.

Yritys A:lle uuden lain muodostuminen alkoi hahmottua kesällä 2012, kun hallituksen esitys julkaistiin. Yritys A alkoi tämän pohjalta varautua lain muutoksen tuomiin vaikutuksiin tuotantojärjestelmien, palveluprosessien ja liiketoiminnan kannalta. Yritys A:n tietojärjestelmät olivat jo valmiita suoritusten kohdistusmuutokselle. Kohdistustapa oli otettu käyttöön yrityksessä jo vuonna 2007, kun se oli tullut pakolliseksi ulosottooperinnässä. Oli myös otettu huomioon, että perintäkulut, jotka toimeksisaaja on perinyt velkojan lukuun velalliselta pidettään erillään toimeksisaajan omista varoista. (Yritys A:n haastattelu 4.10.2013.)

Liiketoiminnan kannattavuuden ja liikevaihdon säilyttämiseksi Yritys A on muuttanut hinnoittelumalliaan provisioperusteiseksi vapaaehtoisessa perinnässä. Lisäksi he ovat kiinnittäneet huomiota tuotantoprosessien kustannustehokkuuteen ja kilpailuttaneet palveluntarjoajia. (Yritys A:n haastattelu 4.10.2013.)

Yritys A pitää haastavana arvioida kuluttajasaatavien kokonaiskuluvastuiden enimmäismäärien pienenemisen vaikutusta yrityksen tulokseen ja liikevaihtoon vain puoli vuotta lain voimaantulon jälkeen. Tämä johtuu siitä, että yrityksellä on

vielä paljon saatavia, jotka ovat muodostuneet ennen lain muutosta. Perintälain vaikutuksien arviointia vaikeuttaa myös kesällä 2012 tehty asetusmuutos, jolla alennettiin merkittävästi oikeudellisesta perinnästä aiheutuvia kulutasoja. Lakimuutoksista huolimatta Yritys A on onnistunut liiketoiminnassaan hyvin muutosvuonna. (Yritys A:n haastattelu 4.10.2013.)

Uusi laki toi mahdollisuuden velalliselle kiistää maksuvelvollisuutensa, keskeyttää vapaaehtoinen perintä ja siirtää se oikeudelliseen perintään entistä helpommin. Tämä velallisen mahdollisuus on näkynyt Yritys A:n jokapäiväisessä toiminnassa erittäin vähän. (Yritys A:n haastattelu 4.10.2013.)

Tulevaisuudessa Yritys A uskoo kykenevänsä mukautumaan lainsäädännön muutoksiin. Yritys A toteaa, että Suomen nykyinen lainsäädäntö säätelee perintää ja ylivelkaisten kuluttaja- ja yritysvelallisten asemaa hyvin kattavasti. (Yritys A:n haastattelu 4.10.2013.)

Yritys A näki yhtenä perintälain alkusysäyksenä EU:n maksuviivästytdirektiivin, minkä tarkoituksena on nopeuttaa yrityssaatavien maksuaikoja. Heistä olisi toivottavaa, jos lainsäätäjät näkisivät tämän jatkossa hyvin toimivan luottoyhteiskunnan yhdeksi Suomen kilpailukyvyn elementiksi. Se olisi kuitenkin ristiriidassa lainsäädännön kanssa muuttaa kuluttajasaatavien maksuaikoja pidemmiksi. Direktiivin mukaan yrityssaatavien yleinen maksuaika on 30 vuorokautta, kun kuluttajasaatavissa yleinen maksuaika on 14 vuorokautta. (Yritys A:n haastattelu 4.10.2013.)

Yritys B sai myös tutustua melko aikaisessa vaiheessa tuleviin perintälain muutoksiin oikeusministeriön lainvalmisteluosaston lakiesityksestä. Suurimmat lain muutokset olivat näin ollen tiedossa ja heillä ne koskivat perintäkulujen pienenemistä ja perintäkulujen kohdistamissääntöjä. Nämä vaativat Yritys B:ltä melko suuria muutoksia perintäjärjestelmään, ja muutosten toteuttaminen käytäntöön vei kuukausia. (Yritys B:n haastattelu 15.10.2013.)

Liiketoiminnan kannattavuuden ja liikevaihdon säilyttämiseksi Yritys B on laajentanut palveluvalikoimaansa. He ovat myös keskittyneet prosessien optimointiin ja ylimääräisten kulujen karsimiseen. Yritys on keskittänyt

uusasiakasmyyntiin omaan organisaatioon ja voimistanut sitä entisestään. Erilaisilla toimenpiteillä on pyritty varmistamaan nykyisten asiakkaiden säilyminen ja säilyttämään korkea asiakastyytyväisyys. Yritys B on myös vauhdittanut liiketoimintaansa investoimalla saatavakauppaan. (Yritys B:n haastattelu 15.10.2013.)

Haastattelukysymyksien vastaukset kolme ja neljä on asetettu salaisiksi haastateltavan pyynnöstä. Kolmanen kysymyksen vastaukset koskevat perintäkulurajojen pientymisen vaikutusta Yritys B:n liikevaihtoon ja tulokseen. Neljännen kysymyksen vastaukset koskevat Yritys B:n liikevaihdon ja tuloksen ennustamista vuodelle 2013.

Yritys B:n asiakkaat ovat, samoin kuin Yritys A:nkin asiakkaat, käyttäneet vähän mahdollisuuttaan kiistää maksuvelvollisuutensa, keskeyttää perintä ja siirtää se oikeudelliseen perintään. Tästä aiheutuvia lisäkustannuksia Yritys B:ssä ei pystytä arvioimaan, koska tapausten lukumäärä on pieni. Kustannuksien arviointia hankaloittaa, että käräjäoikeudet voivat määrätä velallisen väitteestä

jutun riitaiseksi, jolloin perintätoimistolta vaaditaan lisätyötä. Lisätyö aiheuttaa lisää kustannuksia yritykselle. (Yritys B:n haastattelu 15.10.2013.)

Kuten monet muutkin perintätoimistot, pitää Yritys B muistutuksia, maksuvaatimuksia, eräpäivän siirtoja, maksusuunnitelmia ja puhelinperintää voimakkaassa roolissa hyvää perintäprosessia taattaessa. Lukumääräiset rajoitukset, mitä uusia laki toi muistutuksiin, maksuvaatimuksiin, maksusuunnitelmiin, voi johtaa Yritys B:n mielestä siihen, että saatavia haetaan yhä enemmän summaarisilla haastehakemuksilla käräjäoikeudesta. Pelkona on, että tämä voi johtaa jutturuuhkaan käräjäoikeudessa. (Yritys B:n haastattelu 15.10.2013.)

Tulevaisuudessa Yritys B tulee kiinnittämään huomiota nykyisten prosessien kulujen leikkaamiseen, investointeihin sekä prosessien toimivuuteen ja niiden hiomiseen entistä tehokkaimmiksi ja nopeimmiksi. Yhtenä korostavana osana Yritys B:n tulevaisuutta on saatavakauppaliiketoiminnan kasvu, koska varsinainen asiamiesperintä ei ole niin kannattavaa kuin ennen. (Yritys B:n haastattelu 15.10.2013.)

7 POHDINTA

Uuden perintälain keskeisimmät muutokset ovat perittävien perintäkulurajojen muutokset, velallisen oikeus kiistää tai pyytää kuluttajasaatavan perinnän keskeyttämistä, perinnässä kertyvien varojen kohdentaminen saatavien eri osille, velkojan vahingonkorvausvelvollisuus ja EU:n uudistettu maksuviivästysdirektiivi. Merkittävimpiä ja näkyvimpiä näistä muutoksista ovat olleet perittävien perintäkulurajojen laskeminen, suoritusten kohdistaminen ja EU:n uudistettu maksuviivästysdirektiivi. Myös tutkimuksen haastattelujen mukaan nämä vaikuttavat voimakkaimmin perintäalan yrityksiin. Perittävien perintäkulujen enimmäiskuluvastuita alennettiin uudessa laissa taulukon 7 mukaisesti.

Taulukko 7. Velallisen kokonaiskuluvastuiden muutokset (Rikalainen & Uitto 2008, 213; Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513).

Ennen muutosta	Muutoksen jälkeen	Muutos - %
Pääoma enintään 250 €, kulun enimmäismäärä 190 €	Pääoma enintään 100 €, perintäkulun enintään 60 €	-68,42 %
Pääoma Yli 250 €, kulun enimmäismäärä 220 €	Pääoma enintään 1000 €, perintäkulut enintään 120 €	-45,45 % / -36,84 %
	Pääoma yli 1000 €, perintäkulut enintään 210 €	-4,55 %
Suoraan ulosottokelpoisen saatavan perintäkulut enintään 59 €	Suoraan ulosottokelpoisen saatavan perintäkulut enintään 51 €	-13,56 %

Ennen lain muutosta enintään 250 euron pääomasta sai periä enintään 190 euroa perintäkuluja ja yli 250 euron pääomasta enintään 220 euroa perintäkuluja. Lain muutoksen jälkeen ensimmäisen portaan pääoma pieneni ja kulut laskivat 68,42 prosenttia verrattuna vanhan lain ensimmäisen portaan kuluihin. Toisessa portaassa perittävän pääoman määrä kasvoi 250 eurosta

1000 euroon, ja perintäkulut laskivat 45,45 prosenttia verrattuna vanhan lain toiseen portaaseen. Nykyään vasta yli 1000 euron perittävästä saatavasta voidaan periä lähes yhtä paljon perintäkuluja kuin vanhan lain toisen portaan kulut olivat. Perintäkulujen välinen ero on yli 1000 euron perittävässä saatavissa laskenut velallisen hyväksi 4,55 prosenttia.

Perintäkulujen laskemisen vaikutuksen suuruus yrityksen perintäkuluista saatuihin tuottoihin riippuu paljolti siitä, mistä saatavan pääomaporrasluokasta suurin osa yrityksen perintäkulutuotoista muodostuu. Mikäli saatavien pääpaino perintäyrityksellä on 0-100 euron tai 100–1000 euron välillä, on kulujen pienenemisen vaikutukset suurimmat. Erot ovat perintäkulujen osalta alle 100 euron saatavissa 68,42 prosenttia ja 100–1000 euron saatavissa joko 36,84 prosenttia tai 45,45 prosenttia. Tämä johtuu siitä, että uudessa laissa 100–1000 euron saatavien pääomaluokat sisältävät osittain vanhan lain ensimmäisen ja toisen portaan pääomaluokat.

Edellä esitettyjen tuloksien johdosta uskon perittävien perintäkulujen pienenemisen vaikuttavan negatiivisesti perintäkuluista saatuihin tuottoihin, jotka vaikuttavat perintäalan yritysten liikevaihtoon ja kannattavuuteen. Prosentuaalista arviota on vaikea antaa, koska liikevaihto ja kannattavuus muodostuvat monesta eri tekijästä yrityksillä ja vaikutuksen suuruus riippuu myös siitä, kuinka suuri osuus yrityksen liikevaihdosta muodostuu nimenomaan perinnästä.

EU:n maksudirektiivimuutoksen uskon vaikuttavan yritysten nopeampaan ja täsmällisempään laskujen käsittelyyn ja maksamiseen. Tämän johdosta perintätoimistot pystyvät entistä tehokkaampaan perintään yrityssaatavien osalta. EU:n maksudirektiivin tavoite on nimenomaan nopeuttaa yritysten laskujen maksamista kiinteään perintäkulun uhalla, joka lankeaa yritykselle, jos suoritus maksetaan vasta eräpäivän jälkeen.

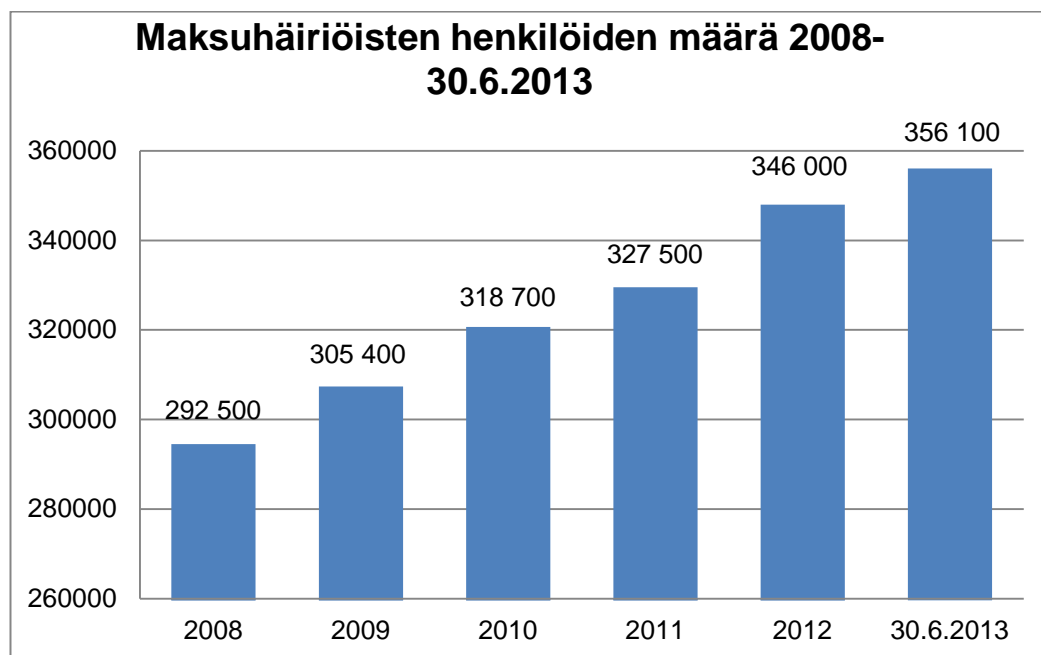
Maksuhäiriöiden määrä

Maksuhäiriömerkintöjen määrällä hahmotetaan, kuinka paljon laskuja erääntyy kuluttajilla ja yrityksillä. Maksuhäiriöiden määrällä hahmotetaan myös, kuinka paljon perintäkulutuottoja perintäyrityksillä on mahdollisuus saada.

Maksuhäiriömerkintä tulee oikeudellisen perinnän antaman tuomion jälkeen, mikäli velallinen ei reagoi haasteeseen 14 vuorokauden kuluessa. Tällöin käräjäoikeus antaa yksipuolisen tuomion asiasta ja velalliselle aiheutuu maksuhäiriömerkintä. Maksuhäiriöstä selviää, jos reagoi haasteeseen ja maksaa koko velan kuluineen ja korkoineen kerralla. Maksuhäiriömerkinnältä voi selvitä, jos kiistää maksuvelvollisuuden ja oikeudessa katsotaan, ettei haastettu ole maksuvelvollinen. Muussa tapauksessa seuraa maksuhäiriömerkintä luottotietoihin ja velkaa voidaan periä ulosoton kautta. (Maksu myöhässä 2013.)

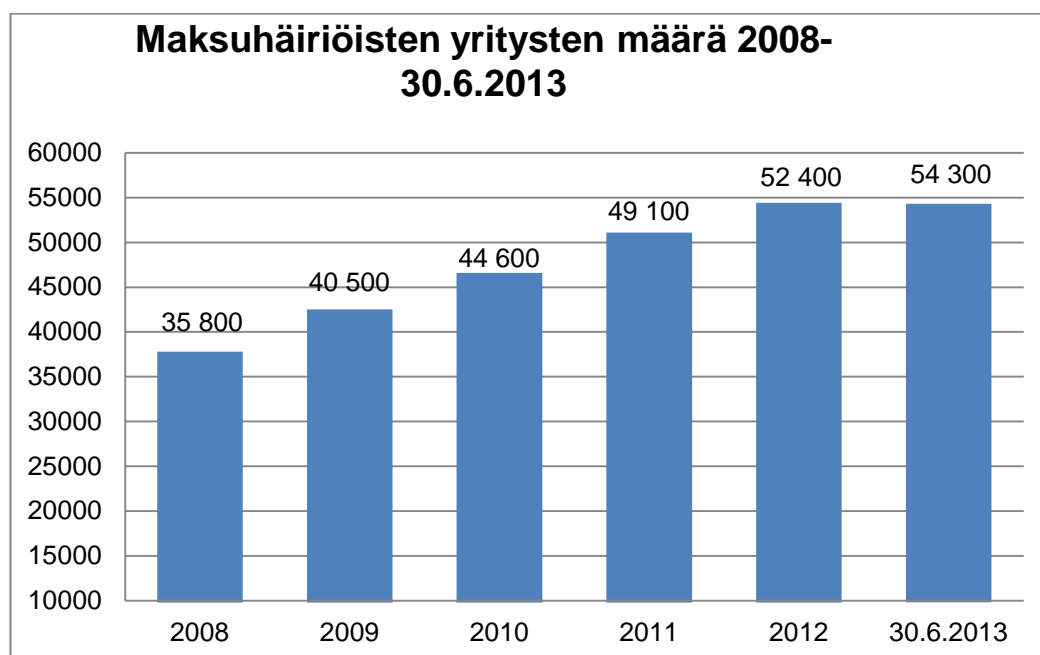
Ennen maksuhäiriömerkinnän muodostumista velalliselle on jo muodostunut merkittävästi perintäkuluja ja korkoja velasta. Taulukon 8 mukaan maksuhäiriöisiä henkilöitä oli vuoden 2013 kesäkuun loppuun mennessä noin 356 100. Tämä on jo noin 10 000 henkilöä enemmän kuin vuoden 2012 lopussa. (Asiakastieto 2013.) Yhdellä henkilöllä voi olla useita maksuhäiriöitä. Vuonna 2012 yksityishenkilöillä oli yhteensä 1 702 800 uutta maksuhäiriötä. (Asiakastieto 2012.)

Taulukko 8. Maksuhäiriöisten henkilöiden määrä 2008 - 30.6.2013 (Asiakastieto.fi 2012; Asiakastieto.fi 2013).

Myös yritysten maksuhäiriöt ovat kasvaneet vuosittain. Taulukon 9 mukaan vuoden 2013 kesäkuun loppuun mennessä maksuhäiriöisiä yrityksiä oli noin 54 300. Tämä on noin tuhat yritystä enemmän kuin vuonna 2012. Yrityksillä oli vuonna 2012 yhteensä 212 000 uutta maksuhäiriömerkintää. (Asiakastieto 2012.)

Taulukko 9. Maksuhäiriöisten yritysten määrä 2008 - 30.6.2013 (Asiakastieto.fi 2012; Asiakastieto.fi 2013).

Näiden tilastojen pohjalta perintäalan yrityksille tulee vuosittain tuhansia uusia perittäviä laskuja henkilöiltä ja yrityksiltä, mikä osaltaan kompensoi perintäkulojen pienenemistä perintätoimistojen kannalta. Perintäkulojen pienenemisen ja perittävien laskujen kasvun suhdetta on kuitenkin vaikea arvioida ilman perintäalan yrityksen liiketaloudellisia tunnuslukuja.

Maksuhäiriömerkinnät tulevat vasta oikeudellisen perinnän jälkeisenä tuloksena. Lukumäärällisesti velallisia, jotka saavat vain maksumuistutuksen, maksuvaatimuksen, tekevät maksusuunnitelman tai katkaisevat perinnän ennen oikeudellista perintää, on huomattavasti suurempi määrä, kuin maksuhäiriöisten henkilöiden tai yritysten lukumäärä. Vuonna 2012 uusia maksuhäiriöitä oli yhteensä yksityishenkilöillä ja yrityksillä 1 914 800.

Suoritusten kohdistaminen ja oikeudellinen perintä

Velallisen tekemä maksusuoritus pitää kohdistaa uuden lain mukaan ensin pääoman koroille ja pääomalle, jonka jälkeen perintäkuluille ja sen koroille. Jos velallinen suorittaa ainoastaan saatavan pääoman ja sen koron, voi olla ettei perintäyritys lähde perimään pieniä perintäkuluja ja korkoja. Pelkkien perintäkulujen periminen katsotaan yrityksissä tapauskohtaisesti, koska niiden periminen voi olla kannattamatonta perinnästä aiheutuvien kulujen vuoksi.

Perimättömiä perintäkuluja ei voida myöskään lisätä saman velallisen ja toimeksisaajan väliseen toiseen erääntyneeseen laskuun. Tämä aiheuttaisi sekavuutta sekä perintäyrityksessä että velallisella, ja kulut voisivat nousta enimmäiskuluja suuremmiksi. (Yritys A:n kanssa käyty puhelinkeskustelu 24.10.2013.)

Helpottamalla perinnän keskeyttämistä ja siirtämällä perintä oikeudelliseen perintään haluttiin estää turhien kulujen muodostumista velalliselle. Oikeudellisesta perinnästä aiheutuu huomattavasti suuremmat kulut kuin vapaaehtoisesta perinnästä niin velalliselle kuin toimeksisaajalle, vaikka oikeudellisen perinnän kuluja alennettiin vuoden 2012 syyskuussa.

Elinkeinoelämän keskusliiton mukaan vapaaehtoisen perinnän keskeyttäminen ja siirtäminen oikeudelliseen perintään tulee lisäämään summaaristen velka-asioiden määrää oikeudessa. Tämä myös hidastaa tuomioistuinlaitoksen toimivuutta ja tehokkuutta, ja lisää sekä velallisen että velkojan kustannuksia. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2013.)

Mikäli saatavan perintä etenee oikeudellisessa perinnässä ulosottoon asti ja ulosoton kautta saatavaa ei saada velalliselta perittyä, voi oikeudenkäynnistä aiheutuneet kulut jäädä velkojan maksettavaksi. Tällöin oikeudesta aiheutuvien kulujen maksaja riippuu asiakkaan kanssa tehdystä sopimuksesta. Kulut voivat tulla velkojan tai toimeksisaajan maksettavaksi. Jos kulut jäävät toimeksisaajalle, niin ne jäävät perintäyrityksen tappioksi. Jälkiperinnän avulla

kulutappioita voidaan saada pienennettyä, jos velallisen maksukyky paranee myöhemmin. (Yritys A:n kanssa käyty puhelinkeskustelu 24.10.2013.)

LÄHTEET

Asiakastieto.fi. Maksuhäiriöisiä kuluttajia 17 000 vuodessa lisää. Viitattu 15.10.2013
http://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto/ajankohtaista/-/asset_publisher/gxzzwXCm45vn/content/maksuhairioisia-kuluttajia-17-000-vuodessa-lisaa?redirect=http%3A%2F%2Fwww.asiakastieto.fi%2Fweb%2Ffi%2Fasiakastieto%2Fajankoh-taista%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_gxzzwXCm45vn%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-8%26p_p_col_count%3D1

Asiakastieto.fi. Tilastot. Viitattu 15.10.2013 <http://www.asiakastieto.fi/asiakastieto/tilastot/>

Elinkeinoelämän keskusliitto. Maksuviivästysdirektiivi pannaan täytäntöön – muutokset voimaan maaliskuussa 2013. Viitattu 24.9.2013
http://www.ek.fi/ek/fi/yrittajyys_ym/maksuviivastysdirektiivi_pannaan_taytantaan_muutokset_voi-maan_maaliskuussa_2013-10322

Bräysy, P. 2013. Perintä käytännössä. Viro: Meedio Zone OÜ.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Helsingin Kauppakamari. Sopimusasiat. Viitattu 12.9.2013
<http://www.helsinki.chamber.fi/neuvontapalvelut/artikkelit/sopimusasiat/tratta.2057.news>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Gaudeamus.

Härmäläinen, I.; Malinen, J.; Pirinen, J.; Raitala, S.; Sorri, S. & Strang, L. 2009. Yrityssaneerauksen käsikirja. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Perintäkulut ja perinnän eteneminen. Viitattu 16.9.2013
<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/kuluttajalle/raha-asiat/maksuviivastykset/perinta/>

Korkolaki 20.8.1982/633
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820633>

Koulu, R. & Lindfors, H. 2010. Maksu kyvyttömyys – Yritys velkojana ja velallisena. Helsinki: Edita Prima.

Kuluttajaliitto. Velkojen maksaminen ja perintä. Viitattu 11.9.2013
http://www.kuluttajaliitto.fi/teemat/kuluttajan_talous/raha-asiat_ja_niiden_hoito/velkojen_maksaminen_ja_perinta

Kunnat.net. Yksityisoikeudelliset saatavat. Viitattu 10.9.2013
<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/laki/yksityisoikeus/perinta/yksityisoikeudelliset-saatavat/Sivut/default.aspx>

Laki asuinhuoneiston vuokrauksesta 31.3.1995/481
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950481>

Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990513>

Laki velan vanhentumisesta 15.8.2003/728.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030728>

Laki verojen ja maksujen täyteenpanosta 15.6.2007/706
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070706>

Lindorff Oy. Uuden perintälain tuomat muutokset. Viitattu 17.9.2013
<http://uutiset.lindorff.fi/?page=news&id=58>

Lindström, J. 2005. Luotonvalvonta ja Saatavien perintä. Helsinki: Talentum.

Maksu myöhässä. Haasteen tiedoksianto. Viitattu 11.9.2013
http://maksumyohassa.fi/saitko_postia/

Maksu myöhässä. Maksusuunnitelma. Viitattu 20.9.2013
<http://maksumyohassa.fi/faq/maksusuunnitelma/>

Markkinaoikeus. Markkinaoikeuden esittely. Viitattu 19.11.2013
<http://markkinaoikeus.fi/fi/index/markkinaoikeus/markkinaoikeudenesisittely.html>

Nettilaki. Passiivisaatava ulosotossa. Viitattu 16.9.2013
<http://www.nettilaki.com/a/passiivisaatava-ulosotossa>

Oikeuslaitos. Ulosoton vireilläolon päättymisen. Viitattu 12.9.2013
<http://www.oikeus.fi/50146.htm>

Oikeusministeriö. Perintäkuluja halutaan rajoittaa - Erityisesti pienten velkojen perintäkulut alenisivat huomattavasti. Viitattu 24.10.2013
<http://oikeusministerio.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2012/11/6C7AHwm06.html>

Oikeusministeriö. Riidattomien velkomusasioiden oikeudenkäyntikuluja alennetaan. Viitattu 3.10.2013
<http://oikeusministerio.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2012/11/6C7Hplfj2.html>

Oikeusministeriö. Uudistetun maksuviivästysdirektiivin täytäntöönpano ja perintälain uudistaminen. Viitattu 17.10.2013
<http://oikeusministerio.fi/fi/index/valmisteilla/lakihankkeet/velvoiteoikeusjakuluttajansuoja/uudiste-tunmaksuviivastysdirektiivintaytantoonpanojaperintalainuudistaminen.html>

Pinomaa, P. 2009. Saneeraus käytäntö. 2.,uudistettu laitos. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoda.

Pönkä, P. & Willman, P. 2005. Käytännön perintäopas. Helsinki: Edita-Prima Oy.

Rikalainen, E. & Uitto, T. 2008. Pakkokeinot ja saatavien perintä. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Takuu Säätiö. Perintälaki uudistuu. Viitattu 17.9.2013
http://www.takuu-saatio.fi/tietoa_veloista/velallisia-koskeva-lainsaadanto/perintalaki-uudistuu/

Takuu säätiö. Velkajärjestely tuomioistuimessa. Viitattu 30.9.2013
http://www.takuu-saatio.fi/tietoa_veloista/velkajarjestely_tuomioistuimesta/

Takuu säätiö. Velkojen vanhentuminen. Viitattu 14.11.2013
http://www.takuu-saatio.fi/tietoa_veloista/velkojen_vanhentuminen/

Turun Kauppakamari. EU:n maksuviivästysdirektiivin voimaantulosta. Viitattu 17.10.2013.
http://jasentiedote.chamber.fi/index.php/jasentiedote_turku/Lakiasiat/EU-n-maksuviivaestysdirektiivin-voimaantulosta

Uitto, T. 2009. Maksuvelvollisuuden lakkaamisesta. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy

Willman, P. 1999. Perinnän opas. Helsinki: Oy Edita A

Haastattelukysymykset

1. Kuinka uuden perintälain tuomat muutokset ovat vaikuttaneet yrityksen toimintaan?
Kuinka olitte valmistautuneet perintälain muutokseen?
2. Onko liiketoiminnan kannattavuuden ja liikevaihdon säilyttämiseksi vaadittu erityisiä toimenpiteitä?
Esimerkiksi kohdennettu liiketoimintaa uusille tuotteille, tehty kulujen leikkauksia, lisätty saatavakantojen ostoja tai lisätty myyntiä uusien asiakkaiden hankkimiselle ja pyritty varmistamaan jo olevien asiakkaiden säilyminen.
3. Uusi perintälaki pienensi vapaaehtoisen perinnän perittävien kulujen enimmäismäärää. Mitä mieltä olette muutoksesta? Näkyvätkö perittävien enimmäiskulujen pieneneminen yrityksen tuloksen tekemisessä ja liikevaihdossa? Mikäli se näkyy, pystytkö kertomaan suunnilleen, kuinka paljon se on prosentuaalisesti vaikuttanut?
4. Asettiko perintälain muutos haasteita liikevaihdon ja tulostavoitteiden ennustamiselle tälle vuodelle? Onko asetettuihin tulostavoitteisiin päästy?
5. Uuden lain myötä velalliselle tuli oikeus keskeyttää perintä ja siirtää se oikeudelliseen perintään entistä helpommin. Onko tämä aiheuttanut teille lisäkustannuksia ja lisätyötä?
6. Maksusuorituksien kohdistamisesta saatavalle annetun lakimuutoksen 9 kk siirtymäaika päättyy 16. joulukuuta 2013. Kohdistukset tulee tehdä pääomalle, koroille ja kuluille seuraavasti:
 - 1) varsinaisen saatavan korko
 - 2) varsinaisen saatavan pääoma
 - 3) perintäkulujen korko
 - 4) perintäkulujen pääoma
 Onko tämä kohdistustapa tuonut jo muutoksia teidän toimintamalliin suorituksien kohdistamisessa?
7. Miten näet perintälain muutoksien vaikuttavan yritykseen tulevaisuudessa?